

skab for Søllerød kommune. 1986. 60 s., 91,- kr. (medl. 61,- kr.)

I anledning af Nærums 800-års jubilæum har det historisk-topografiske selskab udgivet denne lille bog, hvis titel Niartharum angiver den ældste kendte form for stednavnet Nærum.

Erik Helmer Pedersen skildrer i hæftets første halvdel Nærums udvikling fra istiden til omkring 1900. Det siger sig selv, at det må blive nogle lange stræk, men faktisk lykkes det at få tegnet et billede af udviklingen, så det hænger sammen. Det er dygtigt gjort og godt understøttet af gode kort og billeder.

Niels Brühl er født og opvokset i Nærum og hans skildring af tiden efter 1900 er mere springende og tilfældig, vekslede mellem uddrag af protokoller og små beretninger især om byudvikling og trafik. Et afsnit om »Barn i Nærum i 1940'erne« er udmærket, men anbragt mellem regulativer for byggeri, protester mod anlæg og udbygning af byen virker det lidt malplaceret.

Som helhed virker bogen som et både/og, hvor et enten/eller tilsyneladende ikke kunne opnås.

Verner Bruhn

Henrik Becker-Christensen og Jørgen Witte: *Fra købstad til storkommune. Aabenraa bys historie bd. 4, 1945-1970.* (Historisk Samfund for Sønderjylland, 1985). 398 s., ill., 155,- kr.

Ikke mange byer kan glæde sig over en så udførlig byhistorie som Aabenraa. Første bind om byens historie blev udgivet i 1961 og omfattede tiden til 1720, andet bind i 1967 gik frem til 1864 og tredje bind fra 1974 omfattede tiden til 1945. Nu har dette fjerde bind ført udviklingen frem til 1970, til kommunalreformens år. Et femte bind om de sammenlagte sogne skal slutte serien af.

Det er ikke problemløst at skrive nutidshistorie og slet ikke i et begrænset lokalområde. Mange forhold er knap modne til behandling, og det er især vanskeligt at beskæftige sig med personer der endnu lever og virker. De har på deres side også et rimeligt krav på at deres indsats vurderes i et længere tidsperspektiv, for det er jo – som forfatterne skriver i forordet – svært at »se historisk« på sin samtid. Det har derfor på flere områder »været en balancegang at skrive Aabenraa bys nyeste historie« (s. 10).

De to forfattere er anerkendte og dygtige historikere, og man kan konstatere at de har haft distance nok til at balancere. Der tages fat om mindre flatterende hændelser i efterkrigsåret og i det politiske liv, men ingen hænges ud. Til gengæld får man heller ikke den dybtgående analyse af de fremtrædende personer i byens nyeste historie.

Det er en kvalitet ved bogen at flere afsnit belyser rigshistoriske udviklings-træk på lokal baggrund. Det sætter på én gang byhistorien ind i en større sammenhæng og konkretiserer den lokale historie. Det gælder flere afsnit af Jørgen Wittes skildring om erhvervslivet, især om handelen der udviklede sig fra høkerbutik til supermarked, og det gælder et par afsnit om trafikudvikling og planlægning. Bogen rummer i alt 15 afsnit. Det første er en kort, men udmærket oversigt over periodens hovedtræk, og denne introduktion danner baggrund for de efterfølgende kapitler. Hovedvægten ligger på de økonomisk-soziale sider af udviklingen, tilsammen fylder disse afsnit mere end halvdelen af bogen. Der gives en god redegørelse for, hvorledes en by der var præget af mange småvirksomheder udvikler sig til et bysamfund med stor servicevirksomhed og midtpunkt for en del offentlig administration. Som bekendt lykkedes det Aabenraa at blive hjemby for Sønder-

jylland amt, til gengæld fik byen aldrig den centrale sønderjyske lufthavn den havde drømt om. En grundig beskrivelse gives der også af boligforholdene og den byplanlægning der fandt sted, da først udviklingen tog fart. Den langvarige krig om Rutebilstationen får sin rimelige plads, og der er også taget et afsnit med om hvad det nye bybillede kostede af gamle bevaringsværdige huse. Til gengæld savner man en æstetisk analyse af det nye byggeri, også det har en stil, og man savner et bedre billedstof i dette afsnit.

Et stort afsnit gør rede for de politiske forhold i byen. De tre borgmestre i perioden fremstår som tre forskellige typer, og det er der næppe grund til at anfægte. Måske en fremstillingen alligevel lidt for personcentreret omkring borgmestrene, og i hvert fald savner man en fyldigere redegørelse for den kommunale administrations betydning og indflydelse i samspillet med de tre borgmestre.

Et særligt afsnit om det tyske mindretal hører selvfølgelig med, og heri gøres rede for de spændte nationale forhold efter befrielsen, herunder det kølige forhold mellem hjemmetyskerne og Socialdemokratiet. Senere følger et mere afslappet forhold mellem dansk og tysk og en del af æren tillægges redaktør Jes Schmidt. Også i afsnittet om kulturforhold spiller dansk-tysk problematikken ind. De nye medier – og især tysk tv – skabte en del uro, for faktisk vidste man ikke ret meget om mediepåvirkning. Men det er ikke tilfældigt at Danmarks Radio Syd har hovedsæde i Aabenraa.

Svagest i bogen står afsnittet om kulturlivet, der også er et af bogens mindste. Det virker som om forfatterne har været usikre over for denne del af stoffet, og det kan næsten ses på overskrifter som f.eks. »Sport og lignende« og »Banko og andre forlystelser«. En ana-

lyse af foreningslivets forandring da de unge i 60'erne valgte andre former for fællesskab bliver der aldrig tale om. Man leder også forgæves efter ungdomsarbejde som f.eks. spejderbevægelsen, som netop i Aabenraa stod stærkt tidligere, bl.a. i kraft af meget dygtige ledere – en af dem var Erik Jessen, borgmester og amtsborgmester. Tilsyneladende er der overhovedet ikke kirker i Aabenraa – i hvert fald optræder de ikke i byhistorien.

Men bortset fra dette klagesuk noterer man sig, at det er en stor og fortræffelig bog forfatterne har leveret. Den har store traditioner at leve op til, men den holder standarden.

Verner Bruhn

Helle Denckert og Henrik Fangel: *Aabenraa. Byhistorisk atlas*. Udgivet af Aabenraa Museum og Amtscentralen for Undervisningsmidler i Sønderjylland, 1985. 48 s., 59,60 kr.

Historikere har ofte forsømt de muligheder, der ligger i at uddybe og anskueliggøre en fremstilling ved hjælp af kort. Det er derfor glædeligt at se de seneste årtiers bestræbelser for at tilvejebringe kortmateriale til brug for arbejde med de problemstillinger, der stadig mere optager historikerne, som økonomiske, sociale, administrative og topografiske forhold og udviklinger. Eksempler herpå har man i Karl-Erik Frandsens Atlas over Danmarks administrative inddeling efter 1660, 1-2, 1984, Projekt Middelalderbyens række af monografier over middelalderbyer, en række atlas i serien Scandinavian Atlas of Historic Towns og ligeledes fra den seneste tid Helle Denckert og Henrik Fangel's Aabenraa-atlas.

Dette Aabenraa-atlas er overskueligt og lettilgængeligt og giver et ganske glimrende billede af byens udvikling. Det er beregnet til skolebrug, men vil